

Mennesket må ha ansvaret - Forby autonome våpen!

KISP, 21. april 2022

Mens den klassiske krigen pågår, og bruk av taktiske atomvåpen ikke kan utelukkes, vokser nye våpen frem som senker terskelen for krig og terror ytterligere. Autonome våpen vil pulverisere ansvar og senke terskelen for terror og krig. Små og billige varianter vil være egnet for politi og grensevakter, men også attraktive for terrorister og opprørere.

Autonome våpen representerer noe nytt innen den militær-teknologiske utviklingen. Våpnene er i ferd med å forlate tegnebrettet for å bli introdusert på slagmarken, uten nevneverdig debatt og etisk refleksjon. Utviklingen reiser dramatiske dilemmaer. Er det rett å overlate beslutninger om liv og død til maskiner? Hvem skal stilles til ansvar? Bør vi tillate at mennesker fritas ansvaret for krigshandlinger?

«Krigføring med roboter er en krenkelse av menneskelig verdighet og av livets hellighet» heter det i en uttalelse som Kirkenes verdensråd sto bak sammen med en rekke andre kristne og andre religiøse organisasjoner i 2015. Siden den gang har den teknologiske utviklingen introdusert en virkelighet hvor autonome våpen, også kalt drapsroboter, tar den siste avgjørelsen om å angripe. Mange advarer mot implikasjonene, og det finnes rapporter om at Russland har brukt autonome våpen i sin krigføring i Ukraina.¹

Autonome våpen velger selv hva som er rett mål og hvilke mål de skal angripe, ut fra kriterier som er programmert inn på forhånd. I teorien vil dette kunne redusere sjansene for feil og begrense tap av menneskeliv. Ved å overlate valget til en maskin, frasier vi oss imidlertid muligheten til å gjøre etiske vurderinger som bare et menneske kan gjøre - vi overlater ansvaret for våre handlinger til en maskin. I en krigføring med autonome våpen eksisterer ikke muligheten for tilbakekalling.

Den internasjonale humanitærretten er ikke utviklet for en virkelighet med slike våpen. Forsvarere av autonome våpensystem hevder humanitærretten kan utvikles til å håndtere utfordringene som de nye våpnene stiller oss overfor. Men dette er en teoretisk forutsetning dersom mennesker ikke kan holdes direkte ansvarlig. Helautonome våpen utfordrer således helt grunnleggende internasjonale normer, og risikerer å gjøre dem irrelevante.

Et våpen kan ikke ta ansvar, angre eller blir straffet. Jo lengre avgjørelsen om det konkrete angrepet fjernes fra et menneskes beslutning, jo vanskeligere blir det også å holde mennesker ansvarlig.

Etter at en krig eller voldelig konflikt har tatt slutt, må det alltid være et mål å jobbe mot en form for fremtidig forsoning mellom partene som har vært i krig. Men hvordan forsones man med en robot? Der ansvar ikke kan fordeles, blir også en fremtidig forsoning umuliggjort. Slik legges en enda tyngre bølge på mennesker som har opplevd vold og ødeleggelse.

Autonome våpensystem er en trussel mot menneskelig verdighet, mot livet og mot en verden med et minimum av felles spilleregler som holder mennesket ansvarlig for sine handlinger, også i krig. Mellomkirkelig råd mener derfor at utvikling, produksjon og bruk av autonome våpen må forbys.

¹ <https://thebulletin.org/2022/03/russia-may-have-used-a-killer-robot-in-ukraine-now-what/>